

**IT'S ABOUT PEOPLE 2023:
SOCIAL AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT
IN SERVICE OF SECURITY AND DIGNITY**

*The 11th Annual Conference of Europe's
Sciences and Arts Leaders and Scholars*

10 - 17 March 2023

**EUROPEAN ACADEMY
of Sciences and Arts**

**ALMA MATER
EUROPAEA
ECM**

Nagovor predsednice Republike Slovenije dr. Nataše Pirc Musar

Spoštovani gospod minister, spoštovani predsednik Alma Mater Europaea, spoštovani častni predsednik evropske akademije znanosti in umetnosti, spoštovani predsednik organizacijskega odbora, visoki gostje, gospe in gospodje.

Veseli me da vas lahko kot častna pokroviteljica pozdravim na mednarodni znanstveni konferenci, na kateri bodo v naslednjih dneh potekale razprave o temah in vsebinah, ki v današnjem času prinašajo številne izzive za vse nas. To so naraščajoče potrebe po tehnološkem razvoju, v odnosu do varnosti in dostojanstva človeka. Varnost je, namreč, ena od temeljnih človekovih pravic. V mislih nimam le nacionalne ali državne varnosti, temveč tudi človekovo osebno varnost, njegovo zaščito pred kršitvijo človekovih pravic, boleznimi, naravnimi nesrečami, revščino. Gre torej za potrebo po zagotavljanju dobrobiti tako posameznika kot skupnosti na vseh segmentih našega življenja. Pri tem je nujna izmenjava znanj in izkušenj, pa tudi skupno delovanje vseh nas, ne samo za to pristojnih državnih organov in institucij, temveč tudi nevladnih organizacij, civilne družbe in vsakega posameznika. Le tako lahko zagotovimo najširšo varnost vsem, z njo pa blaginjo in razvoj skupnosti. Rešitve, ki nas vodijo k temu, morajo biti neomajno zavezane spoštovanju vladavine prava, torej njenim trem konstitutivnim elementom: zakonitosti, demokraciji ter človekovim pravicam in temeljnim svoboščinam.

Predsednica RS dr. Nataša Pirc Musar, častna pokroviteljica konference Za človeka gre.

Foto: Marko Pigac

Človekova pravica je tudi dostojanstvo. V splošni deklaraciji človekovih pravic iz leta 1948 je v prvem členu zapisana temeljna misel: »Vsi ljudje se rodijo svobodni in imajo enako dostojanstvo in enake pravice.« Dostojanstvo in človekove pravice nam pripadajo kot ljudem in niso pogojene s spolom, barvo kože, versko ali etnično pripadnostjo, starostjo, izobrazbo, družbenim položajem in močjo, premoženjskim stanjem, zaslugami in dosežki ali katerokoli drugo osebno okoliščino. Edini pogoj zanje je pripadnost skupnemu rodu. Naša prihodnost stoji na dveh velikih in povezanih temeljih: na znanju in z njim povezanim tehnološkim razvojem, brez katerega se ni mogoče soočiti z izzivi kot so trajnostni razvoj in zeleni prehod, prilagajanje na podnebne spremembe in upad biotske raznovrstnosti ter prehranska varnost.

Slovenija je bila med pobudniki nove človekove pravice do čistega in zdravega življenjskega okolja, ki jo je generalna skupščina organizacije Združenih narodov razglasila lansko leto. V našo ustavo smo poleg te pravice zapisali tudi pravico do čiste pitne vode. Zdaj je ključno vprašanje, kako omenjeni pravici zagotoviti in tudi o tem smo govorili na konferenci za najmanj razvite države ta teden v Dohi, kjer sem posebej izpostavila potrebo po spodbujanju lokalnih inovacij, raziskav in razvoja v najmanj razvitih državah, pri tem pa sem opozorila, da je za trajnostno gospodarsko rast nujno spodbujati enakosti in seveda tudi opolnomočenost žensk. V Dohi sem prišla do spoznanja, ki sem se ga sicer podzavestno morda zavedala, da je svet nepravičen, kako zelo neenakomerno je porazdeljeno bogastvo po tem svetu. Ko se pogovarjaš s predsednikom Malavija, ki ti pove, da mora tam posameznik preživeti z 1,20€ na dan, ko postrani gledajo Evropsko unijo, ki povzroča veliko emisij in spušča škodljive vplive v okolje (Evropa seveda ni edina, tudi Kitajska Združene države Amerike), in ko ti nerazvite države govorijo kakšne katastrofalne posledice imajo zaradi klimatskih sprememb, pa same k temu prispevajo zgolj 4 odstotke, predstavljajo pa četrtno vsega svetovnega prebivalstva. Potem ne vem, če razviti svet dela dovolj za to, da bi nam bilo na tem planetu vsem skupaj lepo. Včasih že kar malce izgubljam vero v upanje. Ampak veste, dokler se bomo tudi v Evropi in drugod po svetu, kjer imamo več sredstev na razpolago za to, da dobro živimo, zavedali, kako zelo pomemben je zeleni preboj, kako zelo pomembno je, da vsi skupaj nekaj naredimo na tem, da bo naš planet obstal, potem je luč na koncu tunela. In jaz verjamem, da na vaši fakulteti, in da boste tudi na tej konferenci veliko govorili o tem in da se bo to zavedanje preneslo na mlade, ki jih tudi danes nekaj sedi tu v dvorani. Potem bom tudi kot predsednica zrla z bolj srečnimi očmi v to našo prihodnost.

Evropska unija prispeva kot Team Europe, kot radi rečemo, 71 milijard dolarjev letno za manj razvite države v okviru organizacije Združenih narodov. Velika sredstva so to, ampak veste, dati denar preprosto ni dovolj. Včasih so potrebne tudi kakšne majhne stvari. Recimo, s predsednikom Sejšelov sva se pogovarjala, ali lahko zagotovite v Sloveniji, da bo en študent prišel študirat v Slovenijo. In zdaj delam na tem. En študent. Slovenija zagotovo je toliko bogata država, da si bo lahko privoščila in pomagala enemu študentu iz Sejšelov, morda enemu iz Malavija, Mozambika. Upam, da mi bo tudi tak majhen projekt seveda uspel.

Dragi udeleženci, še pomembnejši temelj naše perspektive in razvoja pa so vrednote kot življenjska vodila in na njih temelječa etika. Še posebno bioetika in morala. Govorjenje o vrednotah in etiki tudi v povezavi z znanstvenim in tehnološkim napredkom tudi ni dovolj. Potrebno je njihovo udejanjanje v življenju posameznika in skupnosti. Visoka etična načela in vrednote so zagotovila, da bo znanje uporabljeno v korist človeštva. Bistveni mehanizmi pri tem pa so medgeneracijski prenos znanja, vrednot in etike, vključno z večjo vlogo vzgoje.

Kako pa je s tem v praksi? Kakšni izzivi nas čakajo na tem področju našega življenja in sobivanja? Starejši od 65 let že danes predstavljajo več kot petino vseh prebivalcev Slovenije. Projekcije napovedujejo, da jih bo leta 2050 že 48 %. Po priporočilih svetovne zdravstvene organizacije sodijo starejši v skupino ranljivih tako na področju ohranjanja zdravja, ustrezne obravnave na domu, kot v skupnosti in socialno varstvenih institucijah. Prav tako je prepoznano visoko tveganje za pojav *starizma* in nasilja nad starejšimi, na kar je opozorila seveda tudi zadnja epidemija.

Že Simone de Beauvoir je pred več kot 50 leti pisala o molku o starosti, njene teze pa so še danes aktualne. Prekiniti moramo naraščanje stereotipov, staromrznitva, paternalizma in celo diskriminacije starejših, ki se hranijo z mantro neoliberalizma. Češ, ko si starejši, nisi koristen in nisi nič vreden. Nedopustno je, da je kar 60.000 upokojenk, samskih starejših žensk v Sloveniji, v revščini. Glavno vodilo pri iskanju rešitev glede skrbi za starejše mora biti spoštovanje dostojanstva in temeljnih človekovih pravic starejših. Pogoj za vse to pa je medgeneracijska solidarnost, sodelovanje in predvsem močna socialna država z javnim zdravstvom, šolstvom in socialo, ter dobro pokojninsko politiko, ki bo odpravila dolgotrajno revščino med starejšimi. Zdravje je poleg osebne svobode, varnosti in dostojanstva tista vrednota, ki je najpomembnejša starim in mladim. Zato je moj cilj jasen: nihče ne sme ostati brez zdravstvenih storitev takrat, ko jih potrebuje. Za ta cilj si bom kot predsednica zelo prizadevala in po svojih najboljših močeh prispevala k njegovi izpolnitvi.

Predsednica RS dr. Nataša Pirc Musar, častna pokroviteljica konference Za človeka gre.

Foto: Marko Pigac

Avtizem, na primer, kar bo ena izmed tem na tej konferenci, je samo eno od področij, ki je pomembno tako za otroke kot za starejše. Pomembno je, da zdravniki s celotno ekipo zdravstvenih delavcev čimprej diagnosticirajo avtizem, v nadaljevanju pa osebe z avtizmom potrebujejo veliko podpore in pomoč različnih strokovnjakov, da lahko zaživijo vključeni v družbo kot vsi drugi. Žal tudi na področju pediatrije in otroške psihiatrije navkljub izjemnemu prizadevanju na vseh različnih ravneh prihaja do neželenih čakalnih dob in tudi težav, ko je po postavljeni diagnozi v terciarnem centru potrebna nadaljnja pomoč na primarnem oziroma sekundarnem nivoju zdravstvene dejavnosti. Ob prehodu v

odraslost pa je ta pomoč popolnoma nesistemizirana in prepuščena zasebni pobudi. Sistem javnega zdravstva torej na tem področju res čaka še veliko izzivov.

Želela bi spregovoriti o še eni zelo pomembni temi. O ravnanju, ki predstavlja hudo kršitev človekovih pravic, med drugim tudi pravice do življenja, varnosti in dostojanstva. Ravnanje, ki je hud družbeni problem tudi pri nas, čeprav živimo v družbi, v kateri smo po zakonodaji vsi enakopravni, pa vendar je naš vsakdan še vedno močno prepreden z neenakostjo. Govorim o nasilju nad ženskami, pa ne samo zato, ker sem ženska in ne samo zato, ker sem predsednica republike, ampak zato, ker je o tem potrebno govoriti na glas. Gre za nasilje v družini in femicidu, ki je ne vem, če veste, najpogostejši vzrok smrti žensk po svetu. Zanj je najbolj značilno predhodno intimno partnersko nasilje v obliki predhodnih groženj, zalezovanja, manipulacij, prestopanja dopustnih meja, podrejanja, in ustrahovanja. Potreben je povečan družbeni, politični in medijski pritisk za okrepitev prizadevanj ukrepov za ustrezno odzivanje na nasilje v družini. Nevladnim organizacijam gre za njihovo delo na tem področju moja zahvala in seveda tudi podpora. Pogum in solidarnost sta v globalni družbi, ki ženske še vedno diskriminira, nujno potrebna. Brez pogumnih žensk, feministk, danes ne bi imele pravic, ki jih imamo. Bell Hooks oziroma Gloria Jean Watkins je v svoji knjigi *Feminizem je za vsakogar* poudarila, da se moramo pogumno učiti iz preteklosti in delovati za prihodnost, v kateri bodo feministična načela podpirala vsak vidik naših javnih in zasebnih življenj. Da bo jasno, feminizem podpira enakost moških in žensk. Nismo ženske na svetu zato, da bi imeli moški manj pravic, ampak zato, da bi imele enake pravice. In ne izkoristiti potenciala tega planeta, ki predstavlja polovico prebivalcev naše zemlje (tudi v Sloveniji je žensk 51,1 %) bi bilo izrazito nespametno in je za družbo tudi škodljivo. Potrebno je jasno sporočilo vsem, zlasti najmlajšim, da bomo kot družba bolje živeli, če bomo krepili in živeli solidarnost in bili drug do drugega strpni in spoštljivi. Ali, kot je zapisal Mark Avrelij: »Ne zapravi nič več časa za prepiranje kakšen bi moral biti dober človek. Preprosto bodi ta človek.«

Učenje in opolnomočenje z znanjem je naložba v družbo, ki med nami gradi mostove. Ob zaključku naj vam zaželim konstruktivno razpravo in izmenjavo znanj, izkušenj in tudi modrosti, ki je je v tej dvorani ogromno. Če uporabim večpomensko Heglovo krilatico, so tovrstne diskusije lahko pogoj, da Minervina sova vendarle ne prileti prepozno.

Hvala vam lepa in dobro delo vam želim.